

Doplnky, ktoré urobil Opatrovník v súvislosti s dosiaľ prečítaným

Opatrovník mi povedal: – Keď človek vidí psa, vykrikuje naň: Heš! Avšak pes človeka miluje...!

Presvedčil sa, že Ľaváčik zapísal do zošita všetko, čo sa odohralo, ale prekvapilo ho, že on si nevšimol muchu, no chlapec ju spozoroval. Kravy naozaj dostali svoje, Ľaváka umyli a pochovali ho podľa kresťanských obyčají, po troch dňoch bola odslúžená prvá omša, po deviatich druhá, a keď od jeho smrti uplynulo štyridsať dní, zarovnali jeho hrob, po roku sa konala panychída a pri tejto príležitosti zarezali kurča, ktoré – ako je zvykom – priniesol on, Opatrovník. Potom sa už nezvykne konať nič..., len na Dušičky chodila Spasa pokropiť hrob. Dušičky sú dva razy do roka, jedny sú na jar, druhé na jeseň, keď je aj podľa cirkvi sviatok svätého Gabriela. Vtedy je zvykom zaklať obetného baránka.

Opatrovník tiež poznamenal, že to, čo sa tam hovorí o divoške, je pravda; na divú čerešňu naozaj možno natrafiť v hore, ale najmä na višňu, ešte častejšie možno objaviť divú hrušku. Takáto hruška je veľmi košatá, je to najkošatejší strom, straka v nej rada vysedáva; ak natrafiš na takúto divošku, nože hod' do nej kameň – a takmer naisto sa zjaví straka. Ak to bude na jar, okrem straky sa zjavia aj stračence. A keď opadá lístie, v každej takejto hruške – divoške môže človek uzrieť stračie hniezdo, veľké ako hrniec. Hniezdo si straka robí tak, že kradne pichľavé konáriky z pletených ohrád, v dedine toho pokradne menej, ale takmer všetko z osady Koliby, takže keď sa človek po nej porozhliada, všimne si, že tam takmer niet plotov, dvory sú neohradené, domy akoby boli postavené na čistínach. Má to na svedomí zlodejská straka.

To na jednej strane.

Na druhej strane treba povedať, že tamtí z osady Koliby ani nevykladajú veľa námahy, aby sa ohradili, polovicu obyvateľov tvoria Cigáni, oni sa viac starajú o to, kedy bude aká svadba, než o to, kedy navláčiť z lesa trnité konáre a postaviť plot. Cigáni sú radi neohradení, zatiaľ čo my tu, v Dolných Mukách, sme radšej ohradení. Avšak divoška má zdravý koreň a mocný kmeň, a keď chce človek získať plodonosnú hrušku, takú, ktorá bude mať dlhý život a nebude sa treba báť, že jej

chrústy zožerú korene, niekde v lese alebo na poli vykope hrušku – divošku a do nej zaštepí ušľachtilú sortu. Práve taká je divoška! A čo sa týka priezviska z matkinej strany – Divoškovci, Opatrovník sa domnieva, že určite pochádza ešte z čias starodávneho presídľovania. Na horských lazoch, obývaných sedliakmi pochádzajúcimi zo severozápadného Bulharska, je veľa presídlencov z dediny Divá Slatina; to Opatrovník zistil, keď šiel s Mironom na pytačky a večer na to prišla reč. Spasin otec spomínal dajakého človeka z Divej Slatiny, z ktorého sa vykľul jeho príbuzný. Rodina mala dobrú povest', a keď začali slediť po dievke pre ľaváčikovo otca, zaraz sa vybrali k Divoškovcom. Kto sa vybral? No predsa on, Nikola, teraz opatrovník, ďalej Miron, prirodzene, a šiel s nimi aj všetkým dobre známy Toma v ružových podkolienkach z osady Koliby. Tomovi huba melie jedna radosť, len zriedkakedy sa dajaké pytačky uskutočnia bez neho, vyzná sa nielen v rečnení, ale aj v žartoch, veselý chlapík, tak ako mačku, ani jeho nemôžeš obrátiť na chrbát – takže takto v trojici, on, Toma v ružových podkolienkach a Miron dokvitli k Divoškovcom, aby od nich vypýtali dievčinu za nevestu. Vtedy sa volala Spaska, neskôr, ako ubehli roky, Spasku začali volať Spasa – poznamenáva Opatrovník.

Opatrovník opisuje Divoškovcov ako ľudí seriózných, teda stabilizovaných. Veľký dojem v ňom zanechala skutočnosť, že všetci žili spoločne v jednom dome, ktorý bol už dva či tri razy prestavaný, pretože keď sa niekto oženi, treba mu pristavať izbu, no a v tom dome s prístavbami bývali bratia, nevesty, švagriné, deti a starkí. No a hoci tu vládne chudoba, všade je čisto a poriadok, a keď niekto rozpráva, ostatní ho počúvajú, nie ako napríklad u nás v Dolných Mukách, kde keď jeden prehovorí, druhý okamžite tiež začne rozprávať, no a čo sa týka osady Koliby, tam človek môže pozorovať úplný zmätok, pretože všetci hlasno rapocú naraz. Nuž a napríklad u týchto presídlencov zo severozápadu je to celkom inak, pretože to je ľud seriózny, zemitý. Títo seriózni a zemití ľudia urobili na pytačov naozaj veľký dojem, takže dokonca aj Toma v ružových podkolienkach zanechal svoje žarty a pustil sa s domácim pánom do dlhej debaty o vojnách. Neskôr si mladí pobozkali ruky, domáci pán im požehnal, obdaroval ich kozou s dvomi kozľatami a Miron si odviezol nevestu do dediny. On bol prudký, výbušný, tak trochu divý, no pri svojej neveste, popri svojej divoške, akosi skrotol, stal sa tichým, serióznym, zemitým človekom. Akurát tá

nešťastná koza – spomína si Opatrovník – v krátkom čase obhrýzla dobiela všetky ovocné stromy v záhrade, a keď ich takto ohlodala na kosť sťa sekerou, ubzikla do susedných záhrad, tam sa tiež pustila do ohlodávania stromov, a keď ju chceš stade vyduriť palicou alebo po nej hodíš kameň, toto čertisko sa vyštverá na strechu ovčince či kôlne, ba dokonca aj na strechu chalupy, a vôbec sa nebojí, že sa šmykne a zlomí si väzy. Ešte v tom roku Miron kozu predal jednému chlapíkovi z osady Koliby a vzhľadom na to, že tam majú neohradené dvory, koza obžierala ovocné stromy bez akýchkoľvek ťažkostí, ten chlapík ju zasa strelil niekomu hore na lazy. No a tam hore, vo vrchoch, sú takéto kozy ako ryba vo vode – obžieraj, koľko sa ti žiada, štvoraj sa, kam sa ti žiada! Na niektoré miesta tam ani vtáčik nezaletí, lebo sa bojí, že ho uchytí vietor, no takéto koza sa ta vydriape a celkom pokojne hryzie a prežúva odtrhnutý konárik. Všetko má svoje miesto! Vidieť to napríklad podľa toho, že divá vrchárska koza sotva môže žiť v Dolných Mukách, pretože tu je všade plno ušľachtilých ovocných stromov a to zvieratko nevie, čo je vyšľachtené a čo je divé, preň je všetko zelené na žranie! Človek, napríklad, keď prichádza z dajakého divokého miesta, najprv sa poobzerá, aby videl, že sa už ocitol na civilizovanom mieste. Tak to bolo aj so Spaskou, keď sme ju priviedli; hoci aj prichádzala z divokého miesta, nič civilizované nepoškodila. No ja sa teraz pýtam: Všetko bolo civilizované? Po Mironovej smrti mi starý Divoško vravieval: „Zlomil sa výhonok, najkrajší výhonok som vám dal!“ Hovoril mi to v súvislosti s chlapcom, a to preto, lebo som si na svoje plecيا naložil opatrovníctvo!

Pravda, človek môže byť opatrovníkom do istého času, neskôr už nie! Ak dajaký strom zarodí plody, stará sa o ne, každý jeden lístoček sa chveje v strachu o ne, no keď dozrejú a opadajú na zem, príde prasa, začne sa v nich prehrabávať, avšak ani jeden kúsok nezožerie, hoci každý nahryzne – čo vtedy môže urobiť strom, hľadiac, ako sa v jeho zlatých plodoch prehrabuje prasa?

Takúto otázku položil Opatrovník a sám si aj odpovedal: Nemôže urobiť vôbec nič! Čo sa týka Apostolova, krivajúceho kantora, Opatrovník povedal, že ho pozná, ale toho druhého kantora nepozná. Tých, čo ho počúvali, to jest mňa a strojníka z parnej píly, upozornil na skutočnosť, že ten krivajúci je múdry ako Šalamún, akúkoľvek žiadosť ti spíše lepšie než advokát, avšak radšej sám píli drevo na drevenej koze,

než by venoval dajakému obyčajnému človeku, ktorý by to porobil, dva leva!

Navrhol, aby sme pokračovali v čítaní zošita.

Pustil som sa do toho, prečítal som nahlas historku o rýchlej hnedej líške a sivom vlkovi, ktorý pred ňou clivo postával, no keď som skončil, Opatrovník zostal sťa hluchonemý, nemal čo dodať, a pokiaľ ide o strojníka, bol na tom rovnako. Namiesto dajakých doplnkov sa rozhodli poľajčiť si, čmudili jedna radosť. Potom aj neskôr niektoré udalosti, ktoré Ľavačko opísal v zošite, odbavili mlčaním, lebo sa ukázalo, že to nie sú skutočné udalosti, čo sa udiali pred ich očami, ale vymyslené záležitosti – čiže chlapcove predstavy. Opatrovník ma predsa len upozornil na to, že z týchto záležitostí vytíča vplyv krivajúceho učiteľa, takže by nás nemalo prekvapiť, ak sa dospeje do úplného zmätku.